

Suvestinė redakcija nuo 2024-01-01

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2005, Nr. [94-3508](#), i. k. 105301MISAK00D1-382

Nauja redakcija nuo 2024-01-01:

Nr. [D1-403](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23921

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

**DĖL GAMTOSAUGINIO VANDENS DEBITO APSKAIČIAVIMO TVARKOS APRAŠO
PATVIRTINIMO**

2005 m. liepos 29 d. Nr. D1-382
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vandens įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 2 punktu,
t v i r t i n u Gamtosauginio vandens debito apskaičiavimo tvarkos aprašą (pridedama).

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRĖ,
PAVADUOJANTI APLINKOS MINISTRĄ

KAZIMIRA DANUTĖ PRUNSKIENĖ

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2005 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. D1-382
(Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2023 m. gruodžio 11 d. įsakymo Nr. D1-403
redakcija)

GAMTOSAUGINIO VANDENS DEBITO APSKAIČIAVIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gamtosauginio vandens debito apskaičiavimo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) reglamentuoja gamtosauginio vandens debito (toliau – gamtosauginis debitas) vandens telkiniuose apskaičiavimo ir praleidimo į tvenkinių ar patvenktų ežerų (toliau – tvenkinys) žemutinį bjefą tvarką, kuri privaloma visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, projektuojantiems, statantiems, rekonstruojantiems, remontuojantiems ir eksploatuojantiems hidrotechninius statinius.

2. Tvarkos aprašo tikslas – užtikrinti vandens telkiniuose vandens debitą, būtiną vandens telkinių ekosistemoms gyvuoti.

3. Vandens telkiniuose žemiau hidrotechninių statinių (užtvankų, pralaidų, hidroelektrinių įrenginių vandeniui išgauti, žuvitakių) turi būti užtikrinamas ne mažesnis, kaip remiantis šiuo Tvarkos aprašu apskaičiuotas, gamtosauginis debitas, hidrotechninius statinius projektuojant, statant, rekonstruojant, vykdant remonto darbus, eksploatuojant.

4. Prie derivacinių hidroelektrinių ar kitais upės vandens nukreipimo atvejais upės senvage turi būti nuolat praleidžiama ne mažiau kaip 10 proc. upės tekančio vandens debito. Žemiau senvagės ir hidroelektrinės kanalo santakos vandens debitas visada turi būti ne mažesnis už apskaičiuotą gamtosauginį debitą.

5. Jeigu upė periodiškai (ne rečiau kaip 1 kartą per 3 metus) išdžiūsta, gamtosauginis debitas gali būti neskaičiuojamas (jo reikšmė sausmečio metu – 0,00 m³/s).

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos vandens įstatyme, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatyme, statybos techniniame reglamente STR 2.02.06:2004 „Hidrotechnikos statiniai. Pagrindinės nuostatos“, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. spalio 18 d. įsakymu Nr. D1-538 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.02.06:2004 „Hidrotechnikos statiniai. Pagrindinės nuostatos“ patvirtinimo“, statybos techniniame reglamente STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. D1-458 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“ patvirtinimo“ (toliau – STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“).

II SKYRIUS GAMTOSAUGINIO DEBITO APSKAIČIAVIMAS

7. Gamtosauginį debitą apibrėžia minimalus vasaros–rudens nuosėkio (V–X mėn.) 80 proc. arba 95 proc. tikimybės (priklausomai nuo upės nuotėkio natūralaus reguliavimo (nuotėkio išlyginimo) koeficiento, nusakančio upės nuotėkio pasiskirstymo per metus netolygumą, pagrįsto hidrologiniais skaičiavimais) 30 sausiausių parų iš eilės vidutinis vandens debitas.

8. Upių, kurių metinio nuotėkio natūralaus reguliavimo koeficientas 0,65 arba mažesnis, gamtosauginis debitas nustatomas pagal formulę:

$$Q_g = Q_{30 \text{ min } 80 \%},$$

kur:

Q_g – gamtosauginis debitas (m^3/s);

$Q_{30\min 80\%}$ – minimalus vasaros–rudens nuosėkio 80 proc. tikimybės 30 sausiausių parų iš eilės vidutinis vandens debitas (m^3/s).

9. Upių, kurių metinio nuotėkio natūralaus reguliavimo koeficientas didesnis kaip 0,65, gamtosauginis debitas nustatomas pagal formulę:

$$Q_g = Q_{30\min 95\%},$$

kur:

Q_g – gamtosauginis debitas (m^3/s);

$Q_{30\min 95\%}$ – minimalus vasaros–rudens nuosėkio 95 proc. tikimybės 30 sausiausių parų iš eilės vidutinis vandens debitas (m^3/s).

10. Upių minimalūs vasaros–rudens nuosėkio laikotarpio (V–X mėn.) 80 proc. ir 95 proc. tikimybės 30 sausiausių parų iš eilės vidutiniai vandens debitai ir kitos hidrologinės charakteristikos apskaičiuojamos vadovaujantis STR 2.05.19:2005 „Inžinerinė hidrologija. Pagrindiniai skaičiavimų reikalavimai“.

11. Žemiau hidrotechninių statinių gamtosauginio debito užtikrinimo galimybės nustatomos apskaičiuojant sausų 95 proc. tikimybės vandeningumo metų vandens balansą.

12. Kai vandens nuostoliai iš tvenkinio (filtracija, išgaravimas, teisėtas vandens išgavimas) sausringu laikotarpiu viršija vandens prietaką, apskaičiuotą gamtosauginį debitą galima užtikrinti tvenkinio naudingo tūrio (esančio tarp normalaus patvankos lygio ir žemiausiojo vandens lygio) sąskaita. Kai tvenkinio naudingojo tūrio neužtenka, gamtosauginis debitas užtikrinamas apribojant tvenkinio vandens naudojimą. Tvenkinio vandens paėmimo ribojimo nuostatos netaikomos tvenkiniams, šalia kurių yra nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbi infrastruktūra, numatyta Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme, kai būtina užtikrinti Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos balansavimo paslaugų teikimą ir elektros energijos tiekimo saugumą.

13. Pripildant tvenkinį arba pritekančiu vandeniu atstatant pažemintą vandens lygį iki normalaus patvankos lygio, kai pripildymo laikotarpis trumpesnis kaip 2 mėnesiai, į žemutinį bjefą turi būti praleidžiamas ne mažesnis kaip vidutinis to laikotarpio daugiamečio 95 proc. tikimybės vandens debitas, jeigu pripildymo laikotarpis ilgesnis kaip 2 mėnesiai, – į žemutinį bjefą praleidžiamas debitas gali būti artimas (bet ne mažesnis) gamtosauginiam debitui.

14. Tvenkinio pripildymo pritekančiu vandeniu trukmė nustatoma vandens balanso apskaičiavimais, lyginant pritekančio vandens tūrį su tvenkinio tūriu, esant normaliam patvankos lygiui.

III SKYRIUS GAMTOSAUGINIO DEBITO PRALEIDIMAS

15. Į žemutinį bjefą gamtosauginis debitas gali būti praleidžiamas:

15.1. per slenksčių viršų ir uždorius;

15.2. per įrengtus įvairius vamzdžius (paprastus arba sifonus), vandens pralaidų angas;

15.3. per hidroturbinas ir žuvitakius.

16. Per šliuzą reguliatorių, slenksį su uždoriais, šachtinę vandens pertekliaus pralaidą su dugno uždoriu gamtosauginis debitas praleidžiamas pakėlus uždorius.

17. Jeigu neįmanoma sureguliuoti uždorio pakėlimo aukščio (didelis slėgio aukštis, mažas gamtosauginis debitas ar kt.), gamtosauginį debitą galima praleisti per šachtos sienelėje įrengtą vamzdį, virš šachtos kitos įrengtu sifonu arba uždoryje įrengus angą. Vamzdžio, sifono ar angos diametras ir pralaidumas nustatomas hidrauliniiais skaičiavimais.

18. Jei įrengtas žuvitakis, gamtosauginis debitas turi būti praleidžiamas (visas ar dalis) žuvitakiu. Jeigu žuvitakiui nustatytas optimalus vandens debitas mažesnis už gamtosauginį debitą,

kita gamtosauginio debito dalis praleidžiama per kitus šiame Tvarkos apraše nurodytus hidrotechninius įrenginius.

19. Gamtosauginio debito praleidimo per hidrotechninius statinius kontrolės būdai priklauso nuo hidrotechninio statinio projekte ar Tvenkinio naudojimo ir priežiūros taisyklėse numatytų priemonių gamtosauginiam debitui užtikrinti.

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-653](#), 2014-08-06, paskelbta TAR 2014-08-08, i. k. 2014-10962

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 29 d. įsakymo Nr. D1-382 „Dėl Gamtosauginio vandens debito apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-403](#), 2023-12-11, paskelbta TAR 2023-12-11, i. k. 2023-23921

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 29 d. įsakymo Nr. D1-382 „Dėl Gamtosauginio vandens debito apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo